

Nr 282.

Af herr **Persson** i Stockholm **m. fl.**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sådan planläggning af statens och kommunernas arbeten, att vid uppkommande allmänna arbetslöshet största möjliga antal arbetare må kunna beredas arbete.

Samhällets plikt att så långt dess förmåga sträcker sig förebygga oförskylld arbetslöshet torde numera vara allmänt erkänd, men icke förty finna vi, hurusom i år såväl som under föregående år tusentals arbetare genom oförskylld arbetslöshet vecka efter vecka gå sysslolösa, urståndsatta att erhålla någon användning för sin arbetskraft och på grund däraf med sina familjer utsatta för nöd och umbäranden af alla slag, utan att samhället gör något, eller i hvart fall ej hvad som borde och kunde göras för att förebygga denna arbetslöshet och hindra dess följder. Med nuvarande samhällsordning är arbetslösheten omöjlig att afskaffa, men den kan till viss grad förebyggas och mildras.

För detta finnas hufvudsakligen tre medel: allmän och välordnad arbetsförmedling, arbetslöshetsförsäkring och anskaffning af arbete genom det allmännas försorg.

Arbetsförmedlingen har sedan några år vunnit insteg i vårt land och synes befinna sig i en löftesrik utveckling och det är att önska, att denna utveckling må blifva än kraftigare samt att en hela landet omfattande, opartiskt ledd arbetsförmedling alltmera blir en verklighet.

Hvad arbetslöshetsförsäkring beträffar, så bör denna oerhördt viktiga fråga snarast möjligt föras fram till sin lösning. Men enär

vi ha oss bekant, att vissa undersökningar under året genom Kungl. Maj:ts försorg komma att pågå för utrönande af arbetslöshetens omfattning och enär vi våga hoppas, att dessa undersökningar äro afsedda som förarbete till ett kommande förslag om arbetslöshetsförsäkring genom det allmännas medverkan, så anse vi, att man för i år bör afvakta dessa undersökningar och deras resultat.

I motion förra året i denna kammare påminde vi om vissa åtgärder, som företagits i andra länder för att förebygga arbetslöshet samt påvisade äfven, hurusom i vårt land några planmässigt ordnade åtgärder i syfte att ordna det allmännas arbete så, att därigenom under kristider och arbetslöshetsperioder kan beredas sysselsättning åt oförskyllt arbetslösa arbetare, ej vidtagits. Och dock torde det vara obestriddt, att staten och kommunerna dels ha skyldighet härtill och dels ej oväsentliga fördelar däraf. Ej heller torde det kunna bestridas, att staten och kommunerna ha stora möjligheter att inverka på dessa förhållanden. De offentliga arbetena, allt hvad stat och kommuner dels själfva utföra på olika områden och dels låta utföra och beställa, intaga ett så pass betydande rum i landets arbetsmarknad, att det ingalunda saknar betydelse, utan det inverkar tvärtom i hög grad på denna marknad, hur staten och kommunerna leda sina arbeten. Om möjligheterna från det allmännas sida härutinnan utnyttjas med kloket och förutseende, kunna därigenom de förluster i stor utsträckning undvikas, hvilka samhället lider därigenom att många medborgares arbetskraft lämnas obegagnad under kortare eller längre arbetslöshetsperioder.

Då man ju af erfarenhet vet, att det ekonomiska lifvet företer en böljegång med omväxlande goda och dåliga tider samt att tillgången på arbetare under goda ofta är knapp, medan arbetslösheten under dåliga ständigt växer, så bör man naturligtvis inrätta statens och kommunernas hushållning därefter. I goda tider, då prisen på allting drifvas upp, bör det allmänna, utan att därför åsidosätta hvad som är alldeles nödvändigt att utföra, i görligaste mån begränsa sådana företag, som lägga beslag på talrika arbetskrafter, men när man ser nedgången börja, den forcerade privata företagssamheten mattas och arbetslösheten inträder, då är tiden att igångsätta stora offentliga företag, som under föregående planerats. Utan särskilda kostnader bör samhället, genom att dess arbeten och beställningar sålunda utföras med vaken blick för arbetsmarknadens växlingar, kunna i viss mån förebygga och lindra arbetslöshetens fasor.

Det torde vara klart att med detta ej afses s. k. nödhjälpsarbeten, hvilka aldrig kunna ordnas fullt rationellt och därför alltid blifva nödfallsutvägar. Nej, normalt på förhand beräknade och planerade arbeten, där det betalas vanliga löner. Det ligger nämligen i samhällets intresse, att lefnadsstandarden för arbetarna i nedgångstider icke sjunker — genom dess sjunkande minskas ännu mer köpkraften hos den stora massan — och att spekulera i låga löner är för samhället själft oklokt och det allmänna ovärdigt.

En berömvärd och i berörda hänsyn målmedveten ekonomisk politik synes ej ha förts hitintills af de offentliga institutioner, som äro stora arbetsgifvare, framhölls det vidare, hvarför motionärerna föreslogo skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, huruvida och på hvad sätt det allmännas arbeten måtte kunna ordnas för att förebygga oförskyld arbetslöshet under arbetslöshetsperioder.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, som behandlade frågan, ägnade den ingående intresse samt lämnade en intressant utredning, hur det skulle kunna förfaras för att nå hvad motionärerna syftat till. Vi hänvisa i denna motion till utskottets nämnda utredning.

På utskottets yrkande bifölls motionärernas förslag af Andra kammaren samt gick därpå till Första kammaren. Ärendet fick där en till synes knapphändig behandling af vederbörande utskott, som yrkade afslag på Andra kammarens beslut. Då ärendet förekom till behandling inom Första kammaren så långt fram som den 25 maj, biföll kammaren utan debatt sitt utskotts yrkande och därmed var frågan för tillfället fallen. Beslutet i Första kammaren synes dock stå i viss motsättning till ett af samma kammare året förut gjordt uttalande, hvori det heter, att man »såvidt möjligt bör söka genom planmässigare bedrifvande af statens och kommunernas arbeten reglera arbetstillgången i riket».

Vid denna riksdag föreligger motioner i Andra kammaren dels om åtgärder för att vinna en fortlöpande öfversikt af den ekonomiska situationen för bedömning af förändringar i den allmänna ekonomiska konjunkturen och dels i en annan motion om rätt för kommunerna att för vissa ändamål fondera medel. Ett bifall till dessa motioner skulle i viss mån underlätta möjligheterna för kommunerna att planlägga sina arbeten efter konjunkturen. Vidare pågå, som vi ofvan berört, vissa utredningar angående arbetslös-

hetens omfattning. Enär vi anse det vara nödvändigt att samtidigt härmed äfven utredning åstadkommes rörande på hvad sätt det allmännas arbeten kunna planläggas och ordnas för att så långt möjligt är förebygga oförskyllt arbetslöshet, få vi härmed hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida samt eventuellt på hvad sätt statens och kommunernas arbeten må utföras enligt sådan planläggning, att arbete kan beredas största möjliga antal arbetare under tider och perioder, då den privata företagsamheten inskränkes och till följd däraf större arbetslöshet uppstår, samt vidtaga de åtgärder, hvartill utredningen gifver anledning, och, i den mån Riksdagens medverkan kräfvess, förelägga densamma förslag i ärendet.

Stockholm den 6 februari 1911.

<i>Sven Persson.</i>	<i>Ernst Söderberg.</i>	<i>C. G. Lindley.</i>
<i>Värner Rydén.</i>	<i>K. A. Borg.</i>	<i>Erik Palmstierna.</i>
<i>C. E. Svensson.</i>	<i>N. Edv. Lindberg.</i>	<i>E. C. Kropp.</i>
<i>J. Forssell.</i>	<i>G. A. Strömberg.</i>	<i>G. A. Rundgren.</i>
<i>Viktor Larsson.</i>	<i>J. A. Wallin.</i>	<i>J. Hasselquist.</i>
<i>J. Th. Johansson.</i>	<i>N. A:son Berg.</i>	<i>Knut A. Tengdahl.</i>
<i>A. C. J. Christierson.</i>	<i>Sven Linders.</i>	<i>L. J. Carlsson.</i>
<i>Herm. Lindqvist.</i>	<i>Emil Kristensson.</i>	<i>Hjalmar Rissén.</i>
<i>J. Åberg.</i>	<i>O. H:son Waldén.</i>	<i>A. C. Lindblad.</i>
<i>Carl Lindhagen.</i>	<i>F. W. Thorsson.</i>	<i>Aug. Nilsson.</i>
<i>Carl Winberg.</i>	<i>Hjalmar Branting.</i>	<i>Bernh. Eriksson.</i>
	<i>E. A:son Leksell.</i>	